Przesyłka opłacona ryczałtem.

№ 37 (91). Нядзеля, 25 Кастрычніка 1925 г. м. Вільня Год II.

ГРАМАДЗКІ ГОЛАС

Выходзіць адзін раз у тыдзень. Цана нумару 15 грошай.

Падпісная цана на 1 мес. 80 гр.
„ „ „ 3 „ 2 зл. 40 гр.
Можна паштовымі маркамі.
За граніцу ўдвая даражэй.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Wilno, ul. Niemiecka, 1 „Hotel Sokołowskiego" pokój № 26. Рэдакцыя адчынена ад 10—2 гадз.
Рэдактар прымае ад 11—1 гадз. удзень, апрача сьвятаў.

Цана абвестак на 1 стр. —15 гр
за радок нонпарэля: у тэксьце — 20 гр
на апош. стар. 10 гр

Сьмертны прыгавор.

Гэтымі днямі закончылася Лёкарнская конфэрэнцыя.

Закончылася яна поўным пахаваньнем Вэрсальскага трактату.

Разам з гэтым скончылася і 11-гадовая вайна, якая фактычна цягнулася яшчэ да гэтага часу паміж пераможцамі й пераможанымі і пасьля падпісаньня Вэрсальскага трактату.

У Лёкарно адбылося, нарэшце ня толькі фармальнае, але і фактычнае замірэньне Эўропы.

На гэтай конфэрэнцыі ня было ўжо пераможцаў і пераможаных, а ўсе былі роўнымі. І, дзякуючы гэтаму, вялікія эўропэйскія дзяржавы, замест таго каб душыць адна адну, дагаварыліся і замірыліся.

Чаму так сталася?

Якая дзіўная сіла змусіла пагадзіцца антытэзы,—вагонь і ваду, абеднацца гэткіх сьмяротных ворагаў, якімі былі да гэтага часу, французы і немцы?

З тэксту дагавораў, падпісаных на Лёкарнскай конфэрэнцыі, аб гэтым даведацца ня можна. Ды і ня ў вонкавай форме дагавораў трэба шукаць разьвязкі гэтых пытаньняў, бо галоўныя, кардынальныя справы вырашаліся не на адкрытых паседжаньнях конфэрэнцыі, а ў патаемных размовах, якія за кулісамі конфэрэнцыі вяліся паміж „стаўпамі" эўропэйскай палітыкі — Брыанам, Штрэзэманам, Чэмберленам і Мусоліні. Вось гэтыя сэкрэтныя конфэрэнцыі і прывялі да паразуменьня і фактычнага замірэньня.

Лёкарнская конфэрэнцыя закончылася поўным трыумфам ангельскай палітыкі. Трэба зазначыць, што Англія зьяўляецца магутнай капіталістычнай дзяржавай, сіла якой залежыць ад яе колёніяў. Пасьля розных спробаў і досьледаў, Англія нарэшце зразумела тую вялікую небясьпеку, якой пагражае пашырэньне комуністычнай заразы на яе колёніі. Апошнія падзеі ў Кітае, крывавы ваенны пажар у Мароко і Сірыі, завастрэньне масульскага конфлікта, усё гэтае ясна паказала, якой вялікай пагрозай для эўропэйскай цывілізацыі зьяўляецца III Інтэрнацыянал.

Зразумеўшы гэтую небясьпеку, Англія ў апошні час заняла вельмі цьвёрдую і востра-варожую пазіцыю ў адносінах да С. С. Р. Р.

І вось перамога Англіі на Лёкарнскай конфэрэнцыі ясна гаворыць аб тым, што і іншыя эўропэйскія дзяржавы таксама добра зразумелі гэтую небясьпеку.

У гэтым і крыецца разгадка ўдачнага канца Лёкарнскай конфэрэнцыі. Небясьпека Чырвонага Усходу аб'еднала ўсіх, нават самых заклятых ворагаў.

Яшчэ гэтак нядаўна маскоўскія чырвоныя каты тысячамі падпісывалі сьмертныя прыгаворы сваім нешчасьлівым ахвярам, яны крывёю залілі вольную Грузію, яны гатавалі сьпіскі сьмертнікаў у Эстоніі, яны завочна прыгаварылі к сьмерці Папу Рымскага і Лёйд-Джоржа; яны, чакаючы пашырэньня сваёй улады на рэшту сьвета, вастрылі ўжо сваі бандыцкія нажы для мільёнаў новых ахвяраў.

А цяпер у Лёкарно Эўропа падпісала сьмертны прыгавор ім самім— усей міжнароднай бандзе, якая носіць назву ўраду С. С. Р. Р. і Комінтэрну.

Праўда, шмат часу страчана дарма. Доўга, можа занадта доўга, Эўропа бадзялася ў пацёмках. Прабавала яна „прызнаваць", „гандляваць", а нават і „банкетаваць" з прадстаўнікамі гэтай банды. І тое, што можа вельмі лёгка можна было зрабіць 4 гады таму назад, цяпер зрабіць будзе значна цяжэй.

Але лепей позна, чым ніколі.

Мы пэўны, што і цяпер яшчэ, пры шчырай і рашучай акцыі, *пры актыўнай дапамозе тых народаў*, якія стогнуць пад тэррорам міжнародных бандытаў, улада апошніх ня вытрымае і лопне, як мыльны пузыр.

Можна сьмела сказаць, што пасьля таго, як ўся Эўропа задэмонстравала сваю солідарнасьць з тактыкай Англіі ў адносінах да С. С. Р. Р., бальшавікам ужо не памогуць ніякія чортавы хітрасьці Чычэрына і іншых савецкіх дыплёматаў.

І зусім дарма „арыстакрат" Чычэрын падлечывае сваё паскуднае цела. Было-б лепей, каб ён падумаў аб сваёй паганай душонцы, бо скора ўжо, вельмі скора прыдзе час, калі ўсіх бальшавіцкіх павадыроў пасьцігне тая самая вучасьць, якую яны прыгатавалі для іншых.

Беларусь у пэрспэктывах.

У вялікі гістарычны мамэнт, калі перабудовываўся ўвесь сьвет, калі многія народы дасягнулі мэты сваіх нацыянальных лятуценьняў, у мамэнт калі паўстаў цэлы шэраг новых вольных дзяржаваў — беларускому народу выпала цяжкая доля.

Беларускі народ ня толькі ня стаўся вольным, але жывое цела яго—тэрыторыя — была падзелена на дзьве часткі. Пасьля гэтага падзелу, няшчасьці адно за адным пасыпаліся на галаву беларускага народа. Калі адна частка беларусаў, ня гледзячы на конституцыю дэмократычнай дзяржавы, ня чуе сябе поўнапраўнымі грамадзянамі гэтае дзяржавы, дык другая частка, жывучая ў дзяржаве, дзе скасаваны ўсе законы Божыя і чалавечыя, дзе пануе праізвол нязначнай кучкі міжнародных разбойнікаў і жулікаў, гэтая частка беларускага народа асабліва цяжка адчувае тую вялікую крыўду, якая ёй досталася ў насьледзтва, ў рэзультаце апошніх міжнародных падзеяў.

Прайшло шэсьць цяжкіх, шэсьць чорных, як восеньняя ноч, гадоў. Бальшавіцкая ўлада ўсе гэтыя гады рабіла на Беларусі ўпартую, пляновую і чортава-хітрую работу; яна ўсе высілкі пакладала на тое, каб перарабіць беларускі народ на свой комуністычны лад. Разагнаўшы першае беларускае прадстаўніцтва, якое прымушана была эміграваць, аддаўшы ў лапы чэкістаў тых, хто не хацеў пакідаць Бацькаўшчыны, але і ня згаджаўся запісацца ў чырвоныя рады, бальшавікі скоро зразумелі, што гэткімі способамі яны ня здолеюць падпарадкаваць сабе беларускі народ; яны зразумелі, што весьці барацьбу на Беларусі адразу на двух фронтах: нацыянальным і соцыяльным ім будзе не пад сілу. Яны ўбачылі, што беларускі адраджэнчы рух, чым больш яго давяць, тым больш ён расьце і пашыраецца.

Яны ўбачылі, што беларускае сялянства, ня гледзячы на страшэнны тэррор, рашуча паўстала проці спробаў комунізацыі вёскі. Усё гэтае змусіла бальшавікоў зьмяніць сваю тактыку. Будучы гэніяльнымі фальсыфікатарамі, яны рашылі сфальсыфікаваць беларускі рух гэткім чынам, каб ён ня толькі ня быў для іх шкадлівым, але каб даў ім яшчэ і пэўныя карысьці. З гэтай мэтай яны далі беларусам шырокія нацыянальна-культурныя свабоды, пад адным аднак-жа бязумоўным варункам, што ўся культурна-нацыянальная праца на Беларусі ня толькі будзе ісьці пад сьцягам комунізму, але і з тым, што ўся гэтая праца будзе зьвязана і злучана комуністычнай партыяй. І ў той самы час, пад прыкрыцьцем тварэньня нацыянальнай культуры, на чале савецка-беларускага руху становяцца розныя прахадзімцы, ніколі і нічога супольнага ня меўшыя ня толькі з беларускім нацыянальным рухам, але нават з самім народам і беларускай тэрыторыяй.

Гэтак было, напрыклад, з вядомым катам Мясьніковым—армянінам.

Аднак жа здаровы народны інстынкт адразу пачуў фальш у бальшавіцка-беларускім нацыянальным будаўніцтве і беларускі народ рашуча выступіў проці розных комуністычных твораў і экспэрымэнтаў.

Праўда, у гэтым будаўніцтве Беларусі па савецкаму рацэпту прымалі ўдзел і многія шчырыя беларусы, як зусім апалітычныя, так нават і пракананыя антыбальшавікі. Яны йшлі на гэты компроміс з Савецкай ўладай дзеля вышэйшых мэтаў—мэтаў нацыянальных. І трэба прызнаць, што часткі гэтых мэтаў яны дапялі, але аднаchасова, сваім удзелам у савецкім будаўніцтве, яны страшэнна ўзмацнілі бальшавіцкую ўладу на Беларусі і нявольна памаглі комуністычнай партыі яшчэ мацней закрапіць праклятае ярмо іх улады на шыі няшчаснага беларускага народа.

Аднак-жа, калі можна яшчэ знайсьці якое-колечы апраўданьне тым беларусам, якія пайшлі на компроміс з бальшавіцкай уладай дзеля культурна-нацыянальнай працы, дык тым, што прысталі да бальшавікоў, як палітычныя дзеячы, ні народ, ні гісторыя ніколі гэтага не даруюць. Перад усім гэта датычыцца беларускіх эсэраў, якія згодна пастановы сваёй партыйнай конфэрэнцыі цалком перайшлі ў комуністычную партыю.

Беларускі народ, пачынаючы ад 1919 года, мамэнта Слуцкага паўстаньня, і да сёнешняга дня, бязупыннымі паўстаньнямі, біцьцём на сьмерць розных камісараў, селькораў, чэкістаў і іншых савецкіх урадоўцаў,—зусім выразна задэмонстраваў свае адносіны да бальшавіцкай улады. Рызыкуючы сваім жыцьцём, народ беларускі магутнай шэрай масай паўстаў на абарону Бацькаўшчыны, на барацьбу за паруганыя храмы, за веру бацькоў, за сваю родную, палітую потам і крывёй зямельку, якую бальшавікі аддаюць жыдоўскім колёністам. І ня толькі шэрая сялянская маса паднялася на барацьбу проці комуністычнага панаваньня. Разам з народам, у цяжкую для яго хвіліну пайшла і лепшая частка яго інтэлігэнцыі, якая пакінуўшы на Бацькаўшчыне ўсё роднае і дарагое, стала на чале паўстаўшага народу.

Горкая, эмігранцкая доля была ўдзелам гэтай інтэлігэнцыі... Аднак-жа і ў цяжкіх варунках эмігранцкага жыцьця, беларуская анты-бальшавіцкая інтэлігэнцыя не запамятавала сваіх лятуценьняў і не пакінула сваёй антыбальшавіцкай працы. Праца гэтай інтэлігэнцыі была вельмі цяжкая, бо ёй прышлося змагацца ня толькі з комуністамі звычайнага міжнароднага гатунку; ёй прышлося яшчэ весьці барацьбу і з часткай сваей роднай беларускай інтэлігэнцыі, якая далучылася да бальшавікоў. З вялікай прыкрасьцю прыходзіцца констатаваць, што і тут у заходня-парлямэнтарнай Польшчы, паміж беларускай інтэлігэнцыі знайшліся людзі, якія ня толькі прынялі бальшавіцкую праграму, але і ўсімі сіламі падтрымліваюць тую закардонную ўладу, якая вось ужо 6 гадоў мучыць і давіць беларускі народ.

Але, прыдзе час і кожны дастане па заслугам. Беларускі народ цяжка пакарае тых, хто ў цяжкую часіну здрадзілі яму і перайшлі на старану яго катаў.

І вось ізноў для Беларусі надыходзіць мамэнт вялікай гістарычнай вагі. У Лёкарно, дзе рашаўся лёс вялікіх

эўропэйскіх дзяржаваў, адначасова рашаўся і наш лёс.

Увесь культурны Захад гатуецца да новай барацьбы; ён падымаецца на абарону многавекавай культуры і цывілізацыі, ён ідзе, каб раздавіць чырвонага гада.

І вось скора наступіць мамэнт, калі лёс беларускага народа, уся яго будучына, будзе залежаць ад яго самаго, ад тых павадыроў, якіх ён паставіць на чале свайго руху.

І мы пэўны, што вяршыць лёсам беларускага народу будуць ня комуністы і ня іх падгалоскі з рожнай соцыялістычнай ахварбоўкай. Мы пэўны, што беларускі народ з агідай адкіне ўсіх тых, хто памагаў комуністам налажыць іх паганае ярмо на нашую Бацькаўшчыну, усіх тых, хто прадаў веру бацькоў, хто дапусьціў да ганьбы сьвятыя храмы, хто не абараніў праву народу на зямлю.

Надыходзіць адпаведнейшая гістарычная хвіліна і мы праконаны, што беларускі народ не памыліцца. Ен з агідай скіне комуністычную ўладу, а разам і адкіне ўсіх тых, хто ішоў з ёю. А на чале паўстаўшага народу стануць яго праўдзівыя сыны, якія павядуць яго да праўдзівай волі і лепшай будучыны.

А мы — беларуская антыбальшавіцкая інтэлігэнцыя, мы павінны будзем споўніць свой сьвяты абавязак перад Бацькаўшчынай і перад памяцьцю тых нашых братоў, якія ўжо злажылі свае галавы ў барацьбе з бальшавікамі.

І супольныя высілкі народу і яго інтэлігэнцыі прывядуць беларускую нацыю к лепшай, вольнай будучыне сярод культурных эўропэйскіх народаў.

А. Паўлюкевіч.

Палітычны агляд.

У суботу 17 кастрычніка ў Лёкарно ўдачна закончылася конфэрэнцыя міністраў заграрічных справаў Англіі, Францыі, Нямеччыны, Бэльгіі, Італіі, Польшчы і Чэха-Славакіі, на якой разглядалася пытаньне аб абясьпечаньні эўропэйскага міру.

Рэзультатам гэтай конфэрэнцыі зьяўляецца 7 актаў: заходні гарантыйны пакт француска-нямецкі і бэльгійска - нямецкі арбітражныя дагаворы; польска-нямецкі і чэшска-нямецкі арбітражныя дагаворы і француска-польскі і француска - чэшскі гарантыйныя дагаворы.

На чале ўсіх гэтых міжнародных актаў стаіць рэйнскі пакт бясьпекі, на падставе якога Нямеччына, Францыя і Бэльгія абязуюцца захоўваць установленыя вэрсальскім трактатам усходнія граніцы Францыі і Бэльгіі. Выкананьне гэтых пастановаў гарантуюць Англія і Ліга Народаў. Арбітражныя дагаворы між Нямеччынай з аднаго боку і Францыяй, Бэльгіяй, Польшчай і Чэха-Славакіяй, кожнай паасобку з іншай дзяржавай—маюць пастановы, на падставе якіх усе спорныя палітычныя і эканамічныя пытаньні, між гэтымі дзяржавамі, перадаюцца на разгляд арбітражнага суда. Арбітражныя трактаты не датычацца пытаньня аб граніцах, дзеля таго, што вэрсальскі трактат захаваў сваю моц. Дзеля таго, што Нямеччына не хацела падпісаць з Польшчай і Чэха-Славакіяй пакт бясьпекі накшталт рэйнскага, які гарантаваў-бы бясьпеку заходніх межаў Польшчы і Чэха-Славакіі, дык Францыя верная ўсходняму хаўрусу з гэтымі дзьвюма дзяржавамі, самастойна падпісала з імі гарантыйныя трактаты, на падставе якіх абязуецца даць ім ваенную падмогу, калі-б Нямеччына незаконна напала на іх. Італія абмяжавалася падпісаньнем заходняга пакта. Усе гэтыя дагаворы падпісаны часова. Пасьля якы павінны быць прыняты адпаведнымі парлямэнтамі і 1 сьнежня ў Лёндане будзе склікана новая конфэрэнцыя міністраў заграрічных справаў гэтых самых сямёх дзяржаваў, на якой ужо будуць падпісаны ратыфікацыйныя дакумэнты. Ад гэтага часу яны ўвойдуць у законную сілу.

Значэньне Лёкарнскага паразуменьня вялізнае, шмат вялікшае за вэрсальскі трактат, які аказаўся зусім нежыцьцёвым. У той час, як Вэрсальскі трактат зрабіў разьдзел заходняй Эўропы на 2 варожых лагеры, якія існавалі праз увесь час вайны, Лёкарнскае паразуменьне зусім зьніштажаэ ўсялякую розьніцу між пераможанымі і пераможцамі. Праўда, Лёкарнскае паразуменьне не гарантуе вечнай згоды, але затое значна перашкаджае магчымасьці будучай вайны між памянёнымі дзяржавамі, дзеля таго што ўсе конфлікты будуць разглядацца арбітражным судом. У гэтым вялізная заслуга францускіх левых урадаў Эрыё і Пэнлевэ, якія ад першых дзён свайго існаваньня парвалі з ранейшым палітычным курсам шовіністычнага ўраду Пуанкарэ-Мільерана і ўвайшлі на шлях узаемнага паразуменьня з Нямеччынай. Дзеля гэтага, хаця ўсе ўчасьнікі конфэрэнцыі аднолькава выказываюць гарачае здаволеньне, што дайшлі да згоды, Нямеччына мае падставу быць здаволенай больш за ўсіх, бо фактычна яна аказалася перамогшай. Перш за ўсё гэтым актам яна змыла з сябе пляму пераможанай, на якую падаў увесь цяжар моральных і матэрыяльных рэзультатаў праіграпай вайны. У новым паразуменьні ані разу не ўспамінаецца аб пераможаных і пераможцах. У Лёкарно гутарылі, як роўныя з роўнымі. У гэтым парука трываласьці паразуменьня. Другой удачай Нямеччыны зьяўляецца тое, што ёй удалося падпісаць рэйнскі пакт бясьпекі, не зрабіўшы гэтага самага з Польшчай і Чэха-Славакіяй, як гэтага дамагаліся Францыя, Польшча і Чэха-Славакія. Хаця Францыя й падпісала гарантыйныя дагаворы з Польшчай і Чэха-Славакіяй, але ня будзе магчы самастойна выступаць на абарону гэтых дзяржаваў, ня быўшы ўпаўнамочанай Радай Лігі Народаў. Наагул пактам бясьпекі зьвязываецца асабістая ініцыятыва Францыі, як з боку падмогі сваім хаўрусьнікам на ўсходзе, гэтак сама і з боку аружнага выступленьня проці Нямеччыны. Каб дайсьці да згоды ў справе ўваходу Нямеччыны ў Лігу Народаў, для яе былі зроблены выняткі з 16 параграфа статута Лігі Народаў, на падставе якога, калі-б на Польшчу напала СССР., Нямеччына павінна прапусьціць праз сваю тэрыторыю войска Францыі або іншай дзяржавы, якая пойдзе на падмогу Польшчы. Нямеччына катэгарычна адмовілася ад гэтага пункту, апраўдываючыся сваёй безаружнасьцю і дагаворам з СССР. І Францыя, якая больш за ўсіх упіралася на гэта, была прымушана ўступіць. 16 параграф растлумачылі гэтак, што калі-б напалі на Польшчу, справа пропуску француcкага войска праз нямецкую тэрыторыю будзе аддадзена на разгляд нямецкага парлямэнта, які, ведама, ніколі на гэта ня згодзіцца.

Для Нямеччыны ўваход у Лігу Народаў мае вялізнае практычнае значэньне. Перш за ўсё ёй, як вялікай дзяржаве, дадзена месца ў Радзе Лігі, складзенай раней з 9-ёх сябраў. Увайшоўшы ў Лігу Народаў, яна на падставе 16 параграфа статута Лігі можа мірным шляхам дабівацца зьмены граніцаў. А далей ёй абецана Англіяй передача мандатаў над некаторымі ранейшымі яе колёніямі, як Камэрун, Того і інш. Апрача таго пачалася падгатоўка эвакуацыі прырэйнскай тэрыторыі, якая яшчэ засталася пад акупацыяй Францыі і Англіі.

Гэткім чынам, дзякуючы Лёкарнскаму паразуменьню і ўваходу Нямеччыны ў Лігу Народаў, Нямеччына атрымоўвае ранейшае сваё палітычнае палажэньне сярод эўрапэйскіх сусьветных дзяржаваў. А, атрымаўшы ранейшае палітычнае палажэньне, Нямеччына думае папрaвіць і свае тэрыторыяльныя граніцы. У гэтым вось ёсьць небясьпека для некаторых суседзяў Нямеччыны. Але зусім магчыма, што калі ўва ўсіх падпісаўшых дагавор будзе добрая воля, дык аружнага конфлікта ня будзе. Што-ж датычыцца іншых учасьнікаў закончыўшайся конфэрэнцыі, дык яны ў асобе Нямеччыны здабываюць новы паважны фактар эўрапэйскага міру. Уся заходняя Эўропа ўтварае нешта накшталт Злучаных Штатаў, адну палітычную цэласьць, замест ранейшага разьдзелу на два варожыя лагеры.

У гэтым гістарычнае значэньне Лёкарнскага паразуменьня і яго вышэйшасьць над Вэрсальскім трактатам.

У гэтым і парука ўдачнага змаганьня з бальшавізмам, які дагэтуль карыстаўся рознымі пепаразуменьнямі між Нямеччынай і яе суседзямі.

N.

Прыгавор у справе Мурашкі.

(*Тэлефонам ад уласнага корэспандэнта*).

НАВАГРАДАК. 24.Х.25. Сягоньня закончыўся працэс б. ст. пшодоўніка Я. Мурашкі, якога абвінавачывалі ў забойстве палітычных вязьняў Багінскага і Вечоркевіча. Суд прыгаварыў Мурашку на два гады папраўчага дому.

П. А.

Палітычная хроніка.

У Польшчы.

⥱ На апошнім паседжаньні 23 г. м. Сойм 182 галасамі проці 153 адкінуў прапазыцыю „Вызваленьня“ аб выражэньні недаверыя ўраду Грабскага.

Відаць перарыў паседжаньняў Сойму прынёс толькі карысьць кабінэту Грабскага. Агульны настрой цяпер у Сойме шмат спакайнейшы, чымся быў на першых паседжаньнях. Раней здавалася, што соймавая большасьць выкажа вотум недаверыя ўраду, а цяпер ужо зьяўляецца пэўным, што кабінэт Грабскага ўтрымаецца.

⥱ 19 і 20 кастрычніка ў міністэрстве ўнутраных справаў адбылася конфэрэнцыя ваяводаў, школьных куратараў і старшыняў акруговых зямельных камісіяў з Вільні, Наваградка, Беластока, Бярэсьця, Луцка, Львова, Тарнопаля, Станіслававa і Любліна. На конфэрэнцыі разглядалася справа комуністычнага руху ў Польшчы. Ваяводы прадставілі палажэньне комуністычнай дзеяльнасьці на іхніх тэрыторыях і рэзультаты змаганьня з ёю.

Была зьвернена ўвага на комуністычную агітацыю сярод моладзі, паміж якой комуністы асабліва энэргічна вядуць сваю працу.

⥱ На адным з апошніх паседжаньняў Сойму вялізнае ўражаньне зрабіла прамова пасла Быркі, які ўнёс прапазыцыю ўтварыць камісію з 7 паслоў для пракантраляваньня фінансавай і скарбовай гаспадаркі Ураду. Камісія гэта будзе мець гэткія заданьні: 1) праверыць варункі зробленых урадам пазыкаў і гарантыяў, 2) пракантраляваць спосаб іх выкарыстаньня, 3) прадставіць агульны стан скарбу Дзяржавы, прыймаючы пад увагу яго·ныя плывучыя запасы і платныя абавязкі.

Камісія будзе мець права кантраляваць ўсе акты і кнігі, калі яна знойдзе гэта патрэбным, а таксама рабіць запытаньні сябрам Ураду і інш. асобам, якіх яна знойдзе патрэбным пытацца. Камісія гэта павінна даць справаздачу Сойму ў працягу 6 дзён.

Пасьля Быркі прамаўляў пасол Тугутт. Яго прамова была моцная і ясная. Ен востра крытыкаваў міністра фінансаў, утрымоўваючыся аднак у тоне належнай пашаны.

За граніцай.

Францыя. Француская комуністычная партыя, дзеля пратэсту проці мароканскай і сірыйскай кампаній назначыла на 12 кастрычніка агульную 24-х гадзінную забастоўку. Ня глядзячы на энэргічную прапаганду, забастоўка ня ўдалася. Баставала тольκі частка рабочых.

Італія. Газэты пішуць з Reggio Nel Emilio, што ўсе фашысты, якія былі абвінавачаны ў забойстве соцыялістычнага кандыдата Піччыні, апраўданы.

Грэцыя. 20 кастрычніка на грэцка-баўгарскай граніцы здарыўся збройны конфлікт з прычыны стрэлаў пагранічнае старожы. Грэцкі ўрад зьвярнуўся да баўгарскага з нотай, у якой дамагаецца пакараньня вінаватых і адшкадаваньня для семьяў забітых жаўнераў.

Апрача таго вайсковая ўлада загадала аднэй дывізіі ўвайсьці на баўгарскую тэрыторыю.

Грэкі занялі баўгарскае мястэчка Пэтрыцу, якое ляжыць у адлегласьці 1 кілём. ад граніцы.

Літва. Дамаганьне Англіі, каб быў адазваны назад літоўскі пасол у Лёндане Гальванаускас, які некультурна вёў сябе на апошнім паседжаньні Лігі Народаў, зрабіла надта трудным палітычнае палажэньне літоўскага ўраду. Гальванаўскас зьяўляецца выдатным прадстаўніком хрысьціянска-дэмократычнае партыі і яго прымусовы выезд з Лёндана ёсьць няўдачай ураду, які складаецца выключна з прадстаўнікоў гэтай партыі. Дзеля гэтага спадзяюцца новага кабінэтнага крызіса. Міністар заграрічных справаў праф Рэйніс, які публічна пахваліў паступак Гальванаўскаса ў найбліжэйшыя дні пойдзе ў адстаўку.

Агляд прэсы

Нядаўна на паседжаньні Соймавай Адміністрацыйнай Камісіі пасол Узембла (П. П. С.), выступаючы проці зьмены назовы Дэлегатуры ў Вільні на Віленскае Ваяводзтва, закрануў проэкт аўтаноміі для ўсходніх ваяводзтваў.

„Dziennik Wileński‘ — які ўжо ня першы раз выступае проці аўтаноміі, між іншым піша:

> ... Крэсы г. наз. беларускія зусім не зьяўляюцца беларускімі (sic!— *Рэдакцыя Г. Г.*) Немагчыма выразка на землях географічна польскіх, адналітага і нацыянальна згуртаванага беларускага абшару...

Ведама, што каб узмацаваць свае доказы, „Dz. Wil.“ дае цыфровыя статыстычныя данныя, паводле якіх на абшары, якому П. П. С. хоча даць аўтаномію, ёсьць толькі 36,3 прац. беларусаў!

Ах, гэтая статыстыка! Хто толькі яе тут не рабіў! І заўсёды цыфровыя данныя былі карысны для рабіўшага статыстыку. Як можна верыць гэтай афіцыяльнай статыстыцы—добра ведама... А далей:

> Проці аўтаноміі для беларусаў трэба востра выступаць дзеля таго, што яна зьяўляецца спробай даць штучную перавагу беларускай меншасьці, разьвязваючы, проці рашучай волі польскай большасьці края, тыя вузлы, якія вяжуць гэты край з рэштай Рэчыпаспалітай.
>
> Языковыя законы, даючы шырокія (?! — Рэд.) правы беларускай меншасьці, зьяўляюцца гарантыяй яе свабоднага культурнага разьвіцьця і беларускае насяленьне замест слухаць здурэўшых дэмагогаў лепш зробіць, калі зьвернецца на ўзмацаваны адвечнай традыцыяй шлях вернасьці і лёяльнасьці да Польскае Дзяржавы.

Па гэтаму шляху — шляху лёяль-

насьці мы вось і йдзем, але—датычна „свабоды культурнага разьвіцьця“ гарантаванай языковымі законамі—ды нешта... як мокрае гарыць.

„Kurjer Poranny“, пішучы аб цяперашнім палітычным палажэньні, канчае свой перадавы артыкул гэтак:

Палітычныя партыі страцілі здольнасьць натуральнай групіроўкі поводле бліскай сабе ідэолёгіі і урад знаходзіцца ў палажэньні надта няпэўным, а Сойм ня ўмее ані жыць, ані ўмерці. Сярод агульнага нездаволеньня, сярод чутных навокал жальбаў, жаляў і скрыготаў, у грозную часіну гаспадарчага крызісу і трудвасьцяў, якія растуць перад намі на міжнароднай арэне, пасвараныя,разьдзёртыя, бязрадныя, без вялікіх пуцяводных клічаў, бяз веры ў будучыну, мы ўсё глыбей тонем у дрыгве нейкай атавістычнай анархіі.

Пасьля гэтай пэсымістычнай ацэнкі палажэньня аўтор пацяшае сваіх чытачоў:

Дык будзем мець надзею, што пасьля гэтых горкіх дасьведчаньняў сьцэзнуць узаемнае недавер'е і ўнутраная ўкладка нашага Сойму прыблізіцца ўрэшце да такога раскладу адносінаў, які пануе ў парлямэнтах заходняй Эўропы.

Пажывём — пабачым.

Французкія парлямэнтарыеты у Беларусау,

18 г. м. у памешканьні Часовай Беларускай Рады адбылася конфэрэнцыя паміж сябрамі французскага парлямэнту, прыехаўшымі ў Вільню, і прадстаўнікамі Часовай Бел. Рады і яе провінцыяльных аддзелаў. Конфэрэнцыя трывала больш за гадзіну. Галоўнымі пытаньнямі, якімі цікавіліся французы былі: 1) лік беларусаў у межах Польскай дзяржавы і наагул, 2) тэрыторыя на якой жывуць беларусы, 3) адносіны беларускага насяленьня да Польскай Дзяржавы, 4) адносіны да бальшавікоў беларусаў, якія жывуць у Польшчы і пад уладай саветаў, 5) ці беларускае насяленьне, якое знаходзіцца пад уладай саветаў, у сваёй да іх апазыцыі лічыць на падмогу Захаду, 6) ці ў справе чырвонага тэррору ў Савецкай Беларусі былі пратэсты або пэтыцыі, скіраваныя да Лігі Народаў, 7) адносіны беларусаў да ўкраінцаў, 8) якімі спосабамі ўмяркаваныя і лёяльныя групіроўкі як Час. Бел. Рада думаюць дасягнуць нацыянальных ідэалаў, 9) спосабы змаганьня з бальшавікамі, 10) становішча Рады ў адносінах да Бел. Пасольскага Клюбу, 11) палажэньне белар. школьнай справы і шмат іншых.

На ўсе гэтыя пытаньні былі дадзены абшырныя адказы сябрамі Ч.Б.Р.

Французскія госьці вельмі цікавіліся варункамі супольнага жыцьця народаў беларускага і польскага і з задаваленьнем даведаліся аб тым, што Рада лічыць сваім галоўным заданьнем залатвеньне пытаньня спакою і братэрскага польска-беларускага жыцьця.

З задаваленьнем таксама госьці даведаліся, што Рада ёсьць арганізацыяй дэмократычнай і антыбальшавіцкай, ня прызнаючай абсалютна ніякіх компромісаў з Саветамі.

Французскія госьці зазначылі, што апінія Захаду ў адносінах да бальшавікоў цяпер грунтоўна зьмянілася; бальшавікі цяпер лічацца за найвялікшых ворагаў культуры, з якімі дзеля гэтага трэба весьці рашучую барацьбу.

На разьвітаньне, французкія парлямэнтарысты падкрэсьлілі сваё вялікае зацікаўленьне парушанымі пытаньнямі; забралі з сабой карту этнографічнай Беларусі, і некалькі нумароў газэты „Грамадзкі Голас“.

У С. С. Р. Р.

Радня выракаецца.

Як ведама, бальшавікі лічаць сябе соцыялістамі. Айцец „навуковага“ соцыялізму—Карла Маркс — пачытаецца імі як Бог нейкі, нават вышэй за Леніна. І з боку вонкава-ідэолёгічнага, комуністы — радня ўсім соцыялістам. Аднак, соцыялісты выракаюцца ад гэткага радства.

Адзін з „прарокаў“ марксізму — Карла Каўцкі, ў соцыялістычнай прававернасьці якога ніхто з соцыялістаў ніколі не сумляваўся, і з аўтарытэтам якога, побач з аўтарытэтам Энгэльса і Лібкнэхта, лічыўся нават Ленін,—нядаўна ў венскай газэце „Кампэр“ выступіў са стацьцёй проці бальшавікоў. У стацьці гэтай ён дае чырвоным царам Масквы вось якую атэстацыю: „*бальшавізм—гэта жульнічаства*“. Атэстацыя гэта, ды яшчэ з боку аднаго з „стаўпоў“ соцыялізму, канешна вельмі не падабаецца бальшавікам. І вось ў маскоўскай „Праўдзе“ № 229, за 7 г. м. зьмешчана стацьця ў якой Каўцкаму дасталася добрая порцыя гэткіх бальшавіцкіх аргумэнтаў,—як: „пачкун“, „базарная перакупшчыца“, „соцыял-здраднік“ і інш.

Што-ж, злосьць зусім зразумелая: вучоны соцыяліст, прарок, нядаўні аўтарытэт і раптам—гэткая атэстацыя крэўным па соцыялізму... Канфуз вялікі. Але лаянка не „апраўергне“ факту, што старэйшыя ды разумнейшыя соцыялісты ня толькі выракаюцца радства з комунай, але атэстуюць комуністаў „жулікамі“...

„Ісьцінныя“ беларусы.

Некалі, ў царскія часы, у арганізацыях „ісьцінна-рускіх людзей“ былі верхаводамі розныя Грынгмуты, Шмідты і г. п. „рускія“ людзі. Нешта падобнае бачым цяперака ў Беларусі Савецкай.

15 г. м. у Менску адчыняецца „І-я ўсебеларуская мастацкая выстаўка“. З прычыны гэтага менская „Зьвязда“ у № 228 падае сьпісак „беларускіх“ мастакоў. Вось яны: *Шагал, Аксэльрод, Пэн, Сьляпян, Брозэр, Грубэ, Костэлянскі...* Чым-жа гэта ня „ісьцінныя“ беларусы? У царстве Троцкага толькі яны і ёсьць „ісьцінныя“ людзі наагул. Рэшта—натоўп, чэрнь...

— На прошлым тыдні ў Менску была дэлегацыя чэшска славацкіх работнікаў. І вось ад імя беларускага народу, значыцца як гаспадары, віталі гасьцей і гаварылі прамовы ізноў „ісьцінныя“ беларусы: *Філатаў* (расіец), *Фус, Крэмэр, Гэсэн.*

(„Młot“ № 226).

Шчасьлівая шэльма!

У вёсцы Каладзінцы Палтаўскай губ. ўжо чацьвёрты раз прабавалі забіць мясцовую „селькорку“ Сэрбачэнкаву. Агулам да яе стрэлялі 14 разоў. І ўсё няўдачна... („Młot“ Nr. 226).

А каб гэтак тапаром, або калом, або вяроўку на шыю? Мо' і не памагло-б шчасьце?

А тутака не пашанцавала.

У вёсцы Калодзішчы забіты комсамолец Беразоўскі і ранены Бараноўскі. Беразоўскага перад забойствам білі тры разы. Друкуючы гэтую вестку „Młot“ ў № 225 піша што забойства гэтае ёсьць „*ізноў* напад цёмных сілаў вёскі на найболей адданых савецкай працы таварышоў“.

Ізноў значыцца часта іх лупяць, гэтых „таварышоў“...

Дэпутат Бон ў Саўдэпіі.

Дэпутат польскага Сойму Бон з „незалежнай сялянскай партыі“ абъяжджае цяпер Саўдэпію. „Młot“ ў № 225 падае корэспандэнцыю аб яго выступленьні ў вёсцы Лістападаўцы, Бэрдычоўскага вокруга. Бон праваліўся там самым канфузным спосабам.

Калі ён пачаў гаварыць аб тым, што ў Саўдэпіі сялянам жывецца лепей чым у Польшчы, а асабліва калі ён блага адазваўся аб царкве, дык сяляне пачалі лаяць яго і крычэць, што ён пэўна не дэпутат з Польшчы, а самазванец.

Сьпяць на паседжаньнях.

Як цікавяцца бедныя падданыя чырвоных цароў рознымі паседжаньнямі і г. д. добра малюе корэспандэнцыя ў менскую „Зьвязду“ Nr. 228 за 4 г. м.

Было паседжаньне пайшчыкаў кустарнай коопэрацыі. Корэспандэнт піша:... „к канцу паседжаньня ў зале раздаваўся дружны храп“.:. і ён раіць ісьці на паседжаньні тым, хто хварэе на бяссоньніцу. Засьне, значыцца, там напэўна.

Ня дзіва: абрыдла ўжо вечная трасканіна слоў.

Савецкія „клапы“.

Са Слуцку пішуць у газ. „Зьвязда“

МЛЫНАР і КУРЫ.

(З баек Крылова).

Па новым урадовым „санацыйным“ проэктам, для эканоміі прадбачыцца звальненьне часьці ўрадоўцаў. (*З прэсы*).

Запруду ў млынара вада размыла.
Бяда-б ня надта страшнай была,
Калі-б адразу крыху патрудзіцца.
Млынар аднак-жа сьпіць, не клапаціцца.
Тымчасам з кожным днём вада
Сільней цячэ. Урэшце—бье ўжо як з вядра.
„Гэй, млынар! Устань, прачхніся!
Хутчэй папраўкаю займіся!“
А млынар кажа: глупства гэта!
Яшчэ далёка да бяды:
Ня мора-ж трэба мне вады,—
І гэтай хопіць мне праз лета!
Сказаў на бок перавярнуўся
І ізноў ў падушку носам ткнуўся.
Пакуль ён сьпіць—вада
Цячэ праз запруду ўжо ракой.
І вось прыйшла зусім бяда:
Млын стаў.
Тут толькі млынар мой
Са сна схапіўся .
І охае і тужыць, і сьлёзамі заліўся.
Ламае галаву: што тут зрабіць?
Каб запруду паправіць і млын ў рух пусьціць.
На месца шкоды ён сьпяшыць.
А там—прыйшлі напіцца куры.
Убачыўшы курэй: — „праклятыя!“ крычыць,
„Нягодныя зладзейкі, дуры!
Я і без вас ня ведаю адкуль вады дастаць,
А вы прыйшлі і рэшту дапіваць“!
Млынар тут так на іх
Вялікай злосьцяй распаліўся,
Што за калок ўраз схапіўся
Дый перабіў усіх.
Які-жа вынік атрымаўся?
Бяз кур і без вады млынар наш застаўся.

Б. Друцкі.

Г. П. У... чакае...

„Бальшавікі шыкуюць амністыю ўсім эмігрантам Савецкія паслы— „Полпрэды“ запрашаюць вярнуцца дамоў“. (*З газэт*).

Ці ведаеш той край, царац дзе камісары,
Дзе „брацтва, равенства, свабода“ расцьвялі?
Дзе радасьць шчырую з жыцьця новай чары
Запрабаваў свабодны сын зямлі?
Дзе думна скінуты няволі цяжкай путы,
Дзе кожны, як буржуй адзеты і абуты,
Дзе мае і жабрак пяць страваў на абед,—
Туды завець вярнуцца ўсіх бежанцаў Полпрэд.

Ці знаеш край, дажджом дзе сыплюцца чырвонцы,
Прапала ўжо Чэка, а сілу забраў Нэп,
Дзе багацеюць усе: і немцы і японцы,
А шчасьця не знайшоў, хто з дурасьці асьлеп.
Дзе абразы сьвятых абобраны дачыста,
А ў царквах кіно зрабілі комуністы;
Дзе енк замучаных і вязьняў ужо сьціх;
Туды, у край шчасьлівы—вярнуцца просяць усіх.

Ці ведаеш той край, дзе скінут зьдзек манаршы,
Работніцкія жонкі езьдзяць у „аўто“,
Дзе ўпіваюцца да мдлосьцяў камісаршы,
Франтуючы ў брыльянтах і хутраных „манто“.
Дзе расцьвялі мастацтва і шырыцца культура,
Вясковая дзе, нават, проста „дура“
Уразумела, што аборт ужо зусім ня грэх,—
Туды, туды Полпрэд нас запрашае ўсіх.

Ці ведаеш той край, ўсе дзе ужо вязьні
З вастрогаў выпушчаны... грудай мёртвых цел;
Дзе спаць спакойна можна—няма ўжо сьмертнай казьні!
(Часамі толькі слышна з падвалу ціхі стрэл); .
Дзе прэса вольная спакойна і свабодна
У чэсьць сваіх ўладык друкуе пахвалы;
Дзе можна дзесяць семьяў „залажыць“ свабодна,—
Туды, туды завуць Савецкія паслы.

Ці ведаеш той край, дзе сэрца комсамольца
Геройствам поўна баявым,
Ен пальцы адарве, калі на іх ёсьць кольцы,
Як загарыцца ён жаданьнем агнявым.
І вось ў гэты край, дзе ўсё надзеяй дышыць,
Што неба наканец мальбы зямлі паслышыць
І чорта ўрэшце скіне і ўсіх яго дзяцей —
Вятліва запрашаюць: „пажалуйце скарэй“.

(*Перароблена і зьбсларушчана з газ. „Сегодня“*).

Канешна кожны ў выбары сваіх шляхоў свабодны,
Таго, хто хоча верыць—вершам ня ўстрымаць,
Аднак-жа крыху здолеў хто бальшавікоў пазнаць,
Той знае, што „запросіны“—падвох толькі чародны.
Бо ведаеце вы, каго так запрашаюць,
Чаго ад камісараў вы можаце чакаць?
Мільён замучаных да вас—пра гэта добра знаюць,
А пры крывавых сьценках--і вам прыдзецца стаяць...

Дары свае бальшавікі усім суляць па царскі,
І горы абяцаюць ім усякіх „благ“,
Аднак вядома ўсім, што гумар камісарскі
Зьмяняецца з настроям, як ветрам біты сьцяг.
І як у мех схаваць зусім ня можна шыла,
Так мэта вылезе, з якой Полпрэд ўзывае.
Ну, што-ж: Ідзіце... верыць хто, а жыцьцё ня міла!..
Амністыя! Ідзіце... А там: Г.П.У. чакае...

Б. П.

Nr. 228, што на слуцкіх работнікаў, *як клапы* насядаюць усялякія савецкія агенты. Кожны мае „сажонны“ мандат, і яны прымушаюць грамадзян купляць розныя значкі, скрынкі для старых газэт, справачнікі і г. д.

Папрабуй толькі ня купіць!

Уцякаюць з казенных фабрык.

Заклікаючы работнікаў ісьці за імі проці эксплёататараў-фабрыкантаў і выстаўляючы лёзунг „соцыялізацыі“ фабрык, пасьля адабраньня іх ад уласьнікаў,—бальшавікі абяцалі работнікам залатыя горы. Фабрыканты „пьюць кроў“ работнікаў, крычэлі бальшавіцкія агітатары. Далоў эксплёататараў, папілі нашай кровушкі“. Фабрыкі „соцыялізавалі“. Але вось адносна палажэньня работнікаў — блага. Як не скрываюць гэта камісары, але на'т і ў іх газэтах ёсьць данныя, што работнікі незадаволены „соцыялыньмі“ спосабамі працы. Так у Nr. 229 за 7 г. м. маскоўская „Праўда“ піша, што „кваліфікаваныя работнікі галоўных яраслаўскіх фабрык *бягуць з работы і пераходзяць ў прыватныя фабрычныя прадпрыемствы. Прычына ніская заработная плата*“... І гэта зусім не выняткова выпадак; гэта агульнае зьявішча...

Дык хто ж пье кроў работнікаў, паны камісары?

Мілыя „жарты“.

Не так даўно, выходзячая ў Уфе газэта „Чырвоная Башкірыя“ зьмясьціла гэткую абвестку: „З Масквы-ракі выплыў ў Волгу кракадзіл, які ўцёк з маскоўскага зоолёгічнага саду. З Волгі ён паплыве ў Каму, а з Камы пэўне зьверне ў р. Белую, на якой стаіць Уфа. Асьцерагайцеся, грамадзяне!“ Сярод чытачоў — пачалася паніка. З гораду яна перайшла на вёскі, якія ляжаць на берагу Камы і Белай. Жах апанаваў прыбярэжных жыхароў. Селяне асабліва баяліся за жывёлу. Пачалі пільнаваць кракадзіла; вёскі ўзмацнялі варту, уначы жывёлу запіралі ў хлявы, дзьверы да якіх падпіралі бярвенямі і г. д. Служылі малебны, грамадой зьбіралі кур, гусей і інш. птушак, рэзалі і выкідвалі за ваколіцы вёсак, каб на выпадак, калі-б кракадзіл падыходзіў да вёскі — знайшоў што есьці за ваколіцай і, гэткім чынам — пад'еўшы—не патрабаваў-бы лезьці ў самую вёску. Словам цэль край быў трывозе.

Нарэшце так-ж газэта паведаміла, што „Крадзіл“—гэта назва гумарыстычнага журнала, які выдаецца ў Маскве.

Маскоўская газэта „Праўда“ за 6 г. м. цешыцца што газэтная абвестка зрабіла гэткае ўражаньне. Яна гэта называе „амэрыканізацыяй“...

А страх, які працярпелі жыхары, а куры, вуткі і інш.? Добрыя жарты! Добрая „амэрыканізацыя!“

Бальшавіцкія „законы“.

У апошнім нумары комуністычнага журнала „Тыднёвік Савецкай Юстыцыі“ зьмешчаны цікавыя абразкі савецкіх законаў. Калі-б гэтыя законы ня былі зьмешчаны ў афіцыяльным савецкім выданьні, дык можна было-б падумаць, што гэта проста жарты. Вось некаторыя з гэтых „законаў“.

У Калужскай губэрні ўлада загадала ўсім грамадзянам у мэтах барацьбы з пажарамі зьнясьці саломеныя стрэхі і паставіць перад кожным домам бочку з вадой.

У Валагодзкай губэрні дзеля барацьбы з непісьменнасьцю, непісьменным забаранілі хадзіць на вячоркі.

У Саратаўскай губэрніі жанчыны прыраўнаваны да каровы. Там пастаноўлена браць налог; ад каровы—4 кап., ад замужняе жанчыны — 4 кап. ад снахі—8 кап., а сьвякроў ад налога зьлабаніць зусім.

У шмат якіх мейсцовасьцях выдана распараджэньне, якое забараняе жаніцца тым асобам, якія не заплацілі сельска-гаспадарчага налога.

Больш „мудрых“ законаў, як гэтыя пралетарскія, дык ма'быць на ўсім сьвеце нямашака!

Жыцьцё правінцыі.

М. Краснае над Ушай, Вял. пав.

1 кастрычніка — дзень Пакрава — лічыцца ў нас царкоўным сьвятам (фэст). На гэты фэст з ваколіцаў, нават далёкіх, зьехалася больш тысячы чалавек. Пасьля царкоўнай службы, старшынёй Сэкрэтарыяту Ч. Б. Рады ў м. Ушы п. Вернікоўскім быў зроблены мітынг. На мітынг сайшлося шмат народу, як прыезднага, так і месцовых жыхароў. Шмат было і інтэлігэнцыі. П. В рнікоўскі выступіў з вялікай прамовай, ў якой парушыў усе найбольш у нас балючыя пытаньні: аб пашыраючымся ў нас сэктанстве, аб польска-беларускіх адносінах, зямельнай рэформе і інш. Гаварыў ён аб шкадлівай і для не беларусаў і для дзяржавы, дзейнасьці розных прарокаў ад мэтадыстаў і баптыстаў, якія баламуцяць толькі народ, падрываючы ў ім веру. Прамоўца абвясьціў, што пры Сэкрэтарыяце Ч. Б. Р. у Ушы адчыняецца Сялянскі Зямельны Камітэт, які мае на мэце памагаць мясцовым сялянам купляць зямлю, будзе даваць парады, спраўкі і інш. Моцна крытыкаваў „працу“ нашых соймавых паслоў, якія разводзяць толькі балалюкі і пхаюць наш мірна настроены і дабрадушны народ на шлях рэвалюцыйны. Заклікаў усіх жыхароў краю да братэрскай згоды і супольнай працы для дабра бацькаўшчыны. Дужа добрая з пад'ёмам і шчырасьцю, ды пабеларуску сказаная прамова п. Вернікоўскага, зрабіла вялікае ўражаньне на прысутных, якія па сканчэньні зрабілі яму авацыю, гойдалі на руках. Пасьля мітынга шмат сялян зьвярнулася да п. Вернікоўскага з рознымі пытаньнямі і ён усім даваў парады і адказы. У нас дагэтуль яшчэ ніхто не гаварыў так і галоўнае—пабеларуску. І дзеля гэтага дзень гэты зьяўляецца для нас двайным сьвятам. П. Вернікоўскаму і нашаму бацюшке—айцу Віктару Вошчэнко, які арганізаваў мітынг—шчырае „дзякуй!“

К. Л.

Дробныя навіны.

— Прадбачыцца візыт францускага прэзыдэнта Думэрга ў Лёндане. Візыт гэты мае на мэце закрапленьне хаўруса паміж Англіяй і Францыяй.

— У Англіі налічваецца цяпер 1,258,000 безработных, г. ё. на 38,828 меней чымся на прошлым тыдні.

— Пэнлевэ заявіў, што страты французаў у Мароко да 5 кастрычніка складаюць 2176 забітымі і 5,306 раненымі. Выдаткі дасягаюць 950 мільёнаў.

— На выбарах ў павятовую Раду у Клайпэдзе немцы атрымалі 58,067 галасоў і 28 мандатаў, а літоўцы толькі 536 галасоў і 1 мандат.

— З Лёндану паведамляюць, што ў Соўтгамптон пажар зьнішчыў гмах, ў якім знаходзілася 150 тоннаў (тонна—60 пуд.) тытуню і 250,000 літраў алькагольных напояў.

— Пару дзён таму назад на польскі вайсковы патруль, які ўначы праходзіў ля савецкай граніцы напала стая ваўкоў. Жаўнеры пачалі адстрэлівацца, прычым забілі 3 ваўкоў.

Тутэйшая хроніка.

Беларускі зьезд. У палове лістапада г. г. адбудзецца ў Вільні беларускі зьезд-конфэрэнцыя. Зьезд склікае Часовая Беларуская Рада. Праграма зьезду вельмі абшырная. Падробнасьці будуць пададзены да агульнага ведама ў хуткім часе

Заняцьце Базыльянскіх муроў. Ужо даўно цягнецца спор паміж Урадам і віленскай праваслаўнай кансысторыяй аб праве ўласнасьці на гэтак званыя Базыльянскія муры, дзе месьцяцца: гімназія, прытулак і іншыя беларускія ўстановы. Як ведама, справа аб гэтым перайшла ў Суд, які яшчэ да гэтага часу ня вырашыў пытаньня аб праве ўласнасьці на гэтыя муры. 22 г. м., як паведамляе „Віленскае Утро“, на грунце гэтага спораў здарыўся гэткі інцыдэнт. У гэты дзень беларуская пачатковая школа, якая да гэтага часу месьцілася ў Базыльянскіх мурох, перайшла ў іншае памешканьне. Асьлабаніўшыяся 5 пакояў былі заразжа заняты пад інтэрнат праваслаўнай духоўнай Сэмінары. Аднак аказалася, што на гэтае самае памешканьне дырэкцыя акружных публічных работаў ужо выдала ордэр дзяржаўнаму архіву. Прыбыўшая паліцыя вывяла адтуль быўшых ужо там сэмінарыстаў і павесіла на дзьверы пячаткі.

Яшчэ адна ахвяра Луцкевіча. 28 г. кастрычніка па загаду Камісара Ураду на м. Вільню, канфіскована беларуская газэта „Жыцьцё Беларуса“ № 14. Газэта сканфіскована за артыкулы: „Новы замах на Базыльянскія муры“, „Хто мы такія“ і „Прысуд сьмерці апошняй беларускай школе“.

Рэдактар газэты цягнецца да судовай адказнасьці.

Калі-ж, нарэшце, будзе канец гэтага сумнага „сынодзіка“ беларускіх ахвяраў „дзеяча“ Луцкевіча?

У магістраце. Віленскі магістрат пастанавіў зьменшыць бюджэт на 1926 г., у параўнаньні з бюджэтам гэтага году, на 900.000 злотых.

Сельска-гаспадарчыя курсы. У-ва ўсіх паветах віленскага ваяводзтва арганізуецца сельска-гаспадарчыя курсы для вясковай моладзі. Курсы гэтыя пачнуцца ў другой палове лістапада і працягнуцца да красавіка 1926 года.

Безрабоцьце ў Вільні. На 21 г. м. было зарэестравана ў Вільні 1658 безработных.

Юрыдычныя парады.

Падпісч. „Г. П.“ *Запытаньне*: Я арэндую 12 дзес. у шахавніцы (24 шнуры). Часьць гэтых шнуроў (3) знаходзіцца у 2-х вярстох ад вёскі. Пры гэтым аддзелена ад вясковай зямлі паласой казённага маладняка. На гэтыя шнуры была дарога праз маладняк. Іншай — няма зусім. У гэтым годзе лясьнічы забараніў мне праезд і перакапаў дарогу канавай. У рэзультаце гэтыя 3 паласы я ўвосені ня мог абсеяць (быў тут папар). Зьвертаўся да лясьнічага з просьбай даць праезд — адмовіў мне, нават не захацеў гаварыць са мной, кажучы, што я, як арандар, ня маю права хадатайстваваць. А гаспадар—ня ведаю дзе цяпер, бо выехаў на службу недзе ў Польшчу. Што рабіць?

Адказ: Калі гэтая дарога існавала здаўна і няма іншай, ніхто не закрываць ня мае права. Патрэбаваць адкрыцьця дарогі можаце і вы, як арандатар. Падавайце ў Суд аб вастанаўленьні дарогі, а разам—прасіце прысудзіць убыткі за тое, што па віне лясьнічага, закрыўшага дарогу—вы не маглі засеяць сваю зямлю і тым пазбавіліся даходу з гэтых шнуроў. Суму ўбыткаў трэба даказаць сьведкамі.

Падпісч. З-му. *Запытаньне:* У 1923 годзе я купіў 25 дз. зямлі. Пры гэтым у купчай, са слоў прадаўца сказана, што „зямля гэтая нікому ня продана і не заложана“. Тымчасам у прошлым годзе вярнуўся з Расіі сусед і прад'яўляе сваё права на гэтую зямлю. Аказваецца, што зямля гэтая была запродана яму яшчэ ў 1915 годзе і ўсе грошы за яе заплачаны. Запрадажная заверана натарыусам. Прадавец адмаўляецца разьлічыцца па запрадажнай. Маемасьці ня мае. Што рабіць?

Адказ: Згодна з агульнай формай у купчай павінна быць агаворана, што ўсялякія ранейшыя прэтэнсіі па прадажы маемасьці павінен пагашаць прадавец і, нават, яго насьледнікі. Вы значыцца ніякай адказнасьці па запрадажнай эробленай з другой асобай, да вашай купчай нясьці ня можаце. Прадавец-жа адпавядае не толькі ў цывільным сэнсе, але і ў угалоўным, за фальшывую заяву прад натарыусам, што зямля нікому не запрадана (ст. 445 Кадэкс Карнага 1903 г.).

Грам. К—ну. *Запытаньне:* Удава аддала свайго сына ў пастухі ў суседнюю вёску. Там, на поле падохла карова аднаго з гаспадароў. Калі здымалі з яе скуру, ўбачылі на целе шмат сінякоў і разьбітую галаву. Вэтэрынарны фэльчар заявіў, што карова здохла ад пабояў. Сьведкі сцьвердзілі, што біў пастух—сын удавы. Яму 13 гадоў. Гаспадар каровы падаў у суд ўдаву і патрабуе з яе вартасьць каровы. Ці яму прысудзяць?

Адказ: Не. Бацькі адпавядаюць за дзяцей малалетніх толькі ў такіх выпадках, калі шкода, якую дзеці іх зрабілі вынікла па іх віне: з недагляду ці іншай прычыны, або калі яны маглі перашкодзіць, пастуху дзіцяці, а гэта не зрабілі. У дадзеным выпадку—малалетні быў у другой вёсцы, значыцца матка і не магла кантраляваць пастухаў сына.

Рэдактар - Выдавец Язэп Салавей. Друкарня Дворжэца, вул. Завальная № 32.